

Èñòíðèy èðiréèéíáíáñoàà

Çíà-áíèà èðiréèéíáíáñoàà è èñòíðèy ááí ðàçàèðèy Ìðàçàèðèy èðiréèéíáíáñoàà á Ðíññèè ìðèààðòñy áíèùòíá çíà-áíèà èàè ìá — ñúðúàì. Á ñðááíáíèè ñ äðóàèìè ñàèùñèíðìçyèñòàáíííè æè-áíðííè èðiréèèè àúáíáí ìòèè-àðòñy ñèíðíñíàèíòóò, ìèíáíà ììèò-àðò àúà ìðè æéçìè æéáíðííáí (ìòó, áíáç-áíáíè ìòó, øäðñòù, ìááíç) è ò-áñòù — ìíñèà óáíy (ìyñí, øéóðèó è äð.). Ìàèíáíò, ààòàðèíáðù, à òàèæà á àèàáííðè-à-ñèèò èááíðàòíðèyò è ìá àèíðààðèèàò. È ñíííáííè ìðíàóèðèè èðiréèéíáíáñoàà ìòííñyò ìyñí, ø ìòííù-èáíííòè. Èíèè-àñòáí è èà-áñòáí ìðíàóèðèè, ììèò-áíííè ìð èðíèèéíá, á çíà-èðàèùííè ñðááíè çààèñyò ìò ìðíáííò ñííáíííò. Áàèèèè ìéòyáðùñèíè ñìòèàèèèðè-àñèíè ðááíèð-ðèè á ìáøáè ñððáíá ìðáèùííá èðiréèéíáíáñoáí ñííèè ò-èñòí èðàèòàèùñèèè ðàðà 1907—1909 áá. ñííòààyèí à ñðááíáí ìéíèí 71,5 ìéí., òì èç yòíáí èíèè-áñòàà ìá áíèð Ðíññèè ìðèðíàèèíù àñááí 1 ìéí., à ò øéóðíè.

Èç-çà ìòñòòðàèy á ñððáíá ìáííðàààòùáàòùáè ìííùøéáíííòè áíèùøèíðàí øéóðíè, ìíòòíáàøèò ìá ðùííè, ìðíðààèyèíù çà äð èòñòàðííí ñííííáí. Áí äðáíy è ìíñèà ìáðáíè ìèðíáíè áíèíù ìðèñòíàèð ðàçèíá óààèè-áíèà ìáííèíáúy èðíèèéíá. Á 1923 á. ìèðíáíá ìðè òàèè, èàè Òðáíòèy, Áàèùáèy è Áíèèáíèy, ìðèíáàèíyðòñy Áíáèèy è Áàðíáíèy. Á Áàðíáíèè ñ 1907 ì 1923 á. ìðèçáíáñoáí øéóðíð ðàçàèèàòùñy ñ 1927 á. Á ñððáíó áúèí çàááçáíí ìéíèí 15 òùñ. áùñíè-ðáííóò æéáíðíóò ìððíá áàèùè ààèèèáí, ðèáíáð, øèí-øèèèà (ìá áíáíðíèèè. Á áíáú ìáðáíè ìyðèèáòèè (1928—1932 áá.) á ðàçíúò çííáò ñððáíí áúèè ñíçááíú èðòííúá ìèáíííúá òíçyèñòàà. Á èðíèèéíá ñðáàè ìðáàíèçàøèè è ìáñàèáíèy, èóò-øáíèà ìáñòíúò áàñíðíáííúò æéáíðíóò ìòòáí ñèðà-ùèàáíèy ñ -èñòíðíáíííè ñáíòáè èðíèèéíá á ñððáíá áíçðííèí áí 2,5 ìéí. áíèíá è áúèí çàáíòíáèáíí ìéíèí 22 ìéí. èðíèè--ùèò øéóðíè. Á ÑÑÑÐ áúèè ìíòòðáííúò óàððèè ìáúáè ìðíàóèðèè ìáííðàààòùáàòùáè ìííùøéáíííòè øéóð-èè èðíèèéíá ñííòààyèèè 35 %. Ðàçííáðàçíáè ñðàè è àññíðèðáíò èçá èíèèèðáííúá ìá áíèàá óáííúá ìáðà (èòèèèà, ñíáíèy, áíáðà, èáííáðàà) øèè ìá èçáíòíáèáíèà ìàèùòí, æèèèòáí, øáííè, áíðíòèèéíá. Èç èðíèè-ùááí áíèíá èçáíòíáèyèè ààðàòù, øèyíù, ààèáíèè è äðóàèè ìðááíáòù, à èç ìòòà áíáíðíèèò èðíèèéíá — áùñíèáí èà-Áàèèèèè ìðá-áñòàáííè áíèíù ìðìèçíèí çíà-èðàèùííè ñíèðáúáíèà ìáíèíáúy èðíèèéíá, -èñèà èðíèèéíáí-àñèèò ðáðì è ìáúáíá èðíèè èðíèè--ùèò øéóðíè. Á ìíñèááíáííè ìðèíá ðáøáíèáí ÑÍÈ ÑÑÑÐ è ÕÈ ÀÈÍ(á) í Áñíòààðòñòáííí ìèáíá ðàçàèðèy æéáíò-Áíòààðòñòáíííá ìèáíáíá ðáññááíèèè, áíññòáíáèèèàòò è ñíçááò ìáúá èðíèèéíáí-àñèèà ðáðíí. Ìðèyòùá ìáðù èèè á 10,3 ðàç. Ìàèñèíáèùííá ðàçàèðèy ìððáñèù áíñðèèèà á 1961 á., èíáàá áúèí çàáíòíáèáíí 56,7 ìéí. øéóðíè è 41,2 òù — 1965 áá.) ñðááíáíáíáíè ìáúáí çàáíòíáíè ìyñá ñííòààèèè 27,6 òùñ. ò, øéóðíè — 44,5 ìéí. ðòóè. Á áíñííè ìyç èðíèèéíá è ìèççèíè yéíííè-àñèíè yððáè-ðèáíííòè á ìáúáñòááííí ñàèòíðá ìðìèçíàè ñóúáñòááíííè ñíáà á ðàçàèèè èðíèèéíáíáño. ìyñá èðíèèéíá ñìèççèèñù ìá 15,9 òùñ. ò, øéóðíè — ÌÁ 16,1 ìéí. ðò. è ñíñòààèèè ñííòàòñòááííí 42,4 è 63,8 %. Ì ìíñòáàèèá çààà-à á áèèæàèøèè áíáú ìáðááñòèè ìððáñèù ìá ìòííùøéáííòò ñíííáò. Á ñáyçè ñ yòèè áúèè òñèèáíí ìáò-íí-èññ èðíèèéíáíáñoàà. Áúèè ìðèyòù ìáðù ì òñèèáíèð yéíííè-àñèíè çàèíðáðñíáíííòè ìáñàèáíèy, ñíáòíçíá, èíèòíçíá á óáàè-àúáàèáíí òííáú çàðíí-òððàæà, ìðáàíèçáíí ìðìèçáíáñoáí äðáíèèðáíííííòè èííàèèðíá ìá ìðááíðèyòèy èííàèèðíáíè ìðì ñèàçàèíñ ìá ðàçàèèè èðíèèéíáíáñoàà. Çà áíáú áááyòíè ìyðèèáòèè á ñððáíá á 10 ðàç óáàèè-èèíñ èíèè-áñòáí èðíèè ñðááíáíáíáíè ìáúáí çàèòíè ìyñá èðíèèéíá á æéáíè ìáññá ñííòààèèè áá,1 òùñ. ò., à øéóðíè — 65,9 ìéí. ðòóè. Á ìáñòíy èðíèèéíðáðí. Ìðèíáðíí 54 % ìáí-èíáúy èðíèèéíá ìáúáñòááíííòè ðáðì ðàçáúáíí á ñíáòíçáò, 37 — á èíèòíçáò è 9 % — á ñàèòíðá èðíèèéíáí-àñèèà ðáðíí ì ñáíáíò íáçíá-áíèð áàèyòñy ìá ìèáíáííúá è òíáàð-íúá. È ìèáíáíííí èðíèèéíáí-àñèèí ðáðíáí ìòíí ñóúáñòáòòòò è áúáààáíèà ìáúò ìððíá èðíèèéíá, ñíáàæáíèà ìèáíáíííí ìáíèíáúáí òíáàðííòè ðáðì è èðíèèéíáí-èðàèòàèè. Ì ñèñòáíí ñíáàðæáíèy èðí-èèèíá: á ìáðòæííúò Èèàðèàò, á øáààò è èðíèè-àðíèèàò (ìðáíèèàáííúò ìáúáíèyò ñ ááòèèèðòáííí ìèèðí-ìððááèííáðàèè è èíèòíçíá. Áèáíðííúò ñíáàðæàò á ìáðá-íííííúò èèè ñðàèííáðííúò èèáðèàò, ðáñííèæáíííúò èèáí ìá ìèððùòí ìáíí ìáðáíèçàøèè òðòáíáíèèò ìðòáñíá) ìðìèçáíèðàèùííííòò òðòáà. Ìðè òàèí ñíáàðæáíèè ìáèí èðíèèéíáí çà áíá ììèò-ààò ìðè-ìáðíí 30 øáààò ìðèáíyðò ìðìñòàèòòò ìáðáíèçàøèð òðòáíáíèèò ìðìàññíá, -òí ñíçáíèyàò óáàèè-èòù ìðìèçáíáñoáí ìðíàóèðèè à ðáñ-àòá ìá èðòííúò ìáðáíè-çèðíáíííúò ðáðíáò ìðèáíyðò òáðííèíáèð ìðìèçáíáñoàà ìyñá èðíèèéíá ìá ìòííùøéáííè ñíííáà. Yòà òáòííèíáèy ìðáòñí èííèèèáííòò ìáðáíèçàøèè è áàòííáðèçàøèè òðòáíáíèèò ìðìèçáíáñoàáííúò ìðìàññíá è ðáíííáðíá èðóàèíáíáíá ðèòè-ííá ìðìèçáíá òíçyèñòá, á èíðíðí áíáàðáíá òáòííèíáèy ìðìèçáíáñoàà ìyñá èðíèèéíá ìá ìòííùøéáííè ñíííáà, yáèyàòñy çàáðííáðíç «ìàèñèèè» Èááà èðíèè-èòò ìðè çàððààò òðòáà ìá 1 ò ìðèðííòà æéáíè ìáññú 48 -àè.--. Ñáááñòèíííòò 1 ò ìðèðííòà æéáíè ìáññú ñííòààèyàò 2 ìéí. èðàè-ðàèùñèèò òíçyèñòá. àñòù èç ìèò (ìéíèí 363 òùñ.) ìáúáàè-íáíí á áíáðíáíèùííá ìáúáñòáà èðíèèéíáí-èðàèòàèè. Ìñíí 1235 ðáèíííúò è áíðíáñèèò ìáúáñòá. Ðíñèðíèèéíçááðíáíá èíáàò 1905 ìáúáñòááíííúò èðíèèéíðáðí, á òíí -èñèà 1803 ìðèèèèííúò. Ìá ìáúáàè-íyðòèò 735 òùñ. -àèíáàè. Ìá ìá-àèí 1987 á. ñíííáíá ìáíèíáúá èðíèèéíá (èðíèè-èò) á Ðíñèðíèèéíçááðíáíá ñííòààèèí 1042 áíèàá 530 òùñ. áíèíá ìèáíáííáí ìèíáíyèà. Á 1986 á. áúèí ììèò-áíí ìéíèí 176 ìéí. áíèíá òíáàðííáí ìèíáíyèà èðíèèéíá, ñááí áíñòààðò òíçyèñòá, á èíðíðí áíáàðáíá òáòííèíáèy ìðìèçáíáñoàà ìyñá èðíèèéíá ìá ìòííùøéáííè ñíííáà, yáèyàòñy çàáðííáðíç «ìàèñèèè» Èááà èðíèè-èòò ìðè çàððààò òðòáà ìá 1 ò ìðèðííòà æéáíè ìáññú 48 -àè.--. Ñáááñòèíííòò 1 ò ìðèðííòà æéáíè ìáññú ñííòààèyàò 2 %. Á ìáúáñòááíííí ñàèòíðá ìðíáíèæààòñy ìðìàññí áàèù-ìáèøáè èíòáííèèèèàòèèè ìððáñèè. Á ìáðííáèèèèà ìáíá-áíí ðàçàèèàòù ìá èðíèèéíáí-àñèíè ìðíàóèðèè ìðìèçáíáèyò èðíèèéíáí-èðàèòàèè. Ìò àñááí ìáúáíá çàèòíè ìyñá á ñððáíá çà áíáú áááyòíè — ñàèòíðá ìáñ-èòùáàòñy áíèàá 2 ìéí. èðàè-ðàèùñèèò òíçyèñòá. àñòù èç ìèò (ìéíèí 363 òùñ.) ìáúáàè-íáíí á áíáðíáíèùííá ìáúáñòá àðáè-íúá ìðááíèçàøèè, ìáúáàèíáííá á 1235 ðáèíííúò è áíðíáñèèò ìáúáñòá. Ðíñèðíèèéíçááðíáíá èíáàò 1905 ìáúáñòááíííúò èðíèè èðíèèèèèè ñàèòèè, ìáúáàè-íyðòèò 735 òùñ. -àèíáàè. Ìá ìá-àèí 1987 á. ñíííáíá ìáíèíáúá èðíèèéíá (èðíèè-èò) á Ðíñèðíèèéíçááðíáíá 1042 òùñ. áíèíá. Ìáñá-èáíèð áúèí ìðíáíí áíèàá 530 òùñ. áíèíá ìèáíáííáí ìèíáíyèà. Á 1986 á. áúèí ììèò-áíí ìéíèí 176 ìéí. áíèíá òíáàðííáí ì ìéíèí 11573 ò. Ìðíáíáíèñòááííè ìðíáðáííèè Ðíññèè ìá ìáðèíá áí 1990 á. Ìáíá-àèííñ áàèùíáèøáá óáàèè-áíèà ìðìèçáíáñoàà ìðíàóèò ìáññíá-áíèà èðòííúò èðíèèéíáí-àñèèò ðáðíí äðáíèèèðáííííè èíðíáíè, áúáàèáíèà èííáðàèèáííí ìðááíèçàøèyè ìáðáí-áíèùííí èðíèè éðíèèíá-àñèíáí ìáðòáíáíèy è òèèíáíáííè ìáòàèèè-àñèíè ñàèè. Ì.È. Õèíáàà